

Nr 55.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse från ersättningskyldighet i vissa fall m. m.; given Stockholms slott den 8 februari 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sven Andersson.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 februari 1952.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, DANIELSON, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson.

1:o.

Generalpoststyrelsen har i skrivelser den 9 februari respektive den 5 oktober 1951 hemställt, dels att av en brist å 5 016 kronor 32 öre, som den

20—21 december 1949 uppkommit i en av dåvarande postexpeditörseleven B. A. P. S. Severin omhänderhavd kassa vid postkontoret i Vingåker, ett belopp av 4 200 kronor måtte få efterskänkas, *dels ock* — under hänvisning till Kungl. Maj:ts beslut den 13 juli 1951 angående fastställande av reglemente för postverkets understöds-kassa — att generalpoststyrelsen måtte bemyndigas att av understöds-kassans tillgångar disponera ett belopp av 3 000 kronor för täckande av återstoden av en brist å 3 750 kronor, som den 11—12 april 1950 uppkommit i en av dåvarande postexpeditörseleven Kerstin Irène Gunnarsdotter Sundler omhänderhavd kassa vid postkontoret i Lindesberg.

Av generalpoststyrelsens framställningar inhämtas bland annat följande.

De ifrågakvarande bristerna ha uppkommit i kassor för in- och utbetalning av postanvisnings-, postgiro- m. fl. medel. Noggranna undersökningar ha verkställts av tjänstemän från berörda postdirektioner och även av landsfiskalerna i vederbörande distrikt. Någon förklaring till bristerna har emellertid ej kunnat vinnas vare sig vid dessa undersökningar eller vid numera avslutad granskning inom generalpoststyrelsens revisionsavdelningar av i förevarande sammanhang aktuella räkenskapshandlingar. Några omständigheter, som skulle kunna giva stöd för antagande, att Severin eller Sundler själva helt eller delvis tillgodogjort sig de saknade beloppen, föreligga icke. Vid angivna förhållanden måste det enligt generalpoststyrelsen antagas att bristerna uppkommit genom felräkning av kontanta medel.

Sedan Severin, som är född år 1927, avbetalat 816 kronor 32 öre och Sundler, som är född 1930, avbetalat 750 kronor å de för dem uppkomna bristerna genom avdrag å dem tillkommande ersättning från postverket, återstår oguldet ett belopp av för Severins del 4 200 kronor och för Sundlers del 3 000 kronor. Med hänsyn till den korta tid Severin och Sundler tjänstgjort inom postverket torde de uppkomna bristerna i väsentlig mån ha föranletts av deras ovana och bristande rutin i postarbetet. Båda ha för sin tjänstgöring i postverket förtjänat goda vitsord.

Principiellt intager generalpoststyrelsen den ståndpunkten, att kassa-brist, som uppkommer genom felräkning, bör ersättas av den person, som omhänderhaft kassan. De felräkningspengar, som utgå till personal i kassatjänst, ha tillkommit just för att täcka dylika förluster och i allmänhet äro felräkningspengarna också — åtminstone för längre tid räknat — tillräckliga för sitt ändamål. Framställning om efterskänkande av liden kassaförlust bör därför enligt styrelsens uppfattning endast i undantagsfall, då särskilt vägande skäl föreligga, vinna beaktande.

Enligt generalpoststyrelsens förmenande föreligga här två sådana undantagsfall. De uppkomna bristerna äro nämligen så stora att de icke stå i rimligt förhållande till de avlöningar, som Severin och Sundler uppburit från postverket, och än mindre till de felräkningspengar, som utgått till dem.

I utlåtanden den 17 augusti och den 26 oktober 1951 har *statskontoret* förklarat sig icke ha något att erinra mot bifall till de gjorda framställningarna.

Departementschefen. Med hänsyn till vad i förevarande ärenden upplysts finner jag mig böra tillstyrka, att Severin och Sundler befrias från vidare betalningsskyldighet beträffande de kassabrister, som avses i generalpoststyrelsens ifrågasvarande framställningar. Såsom i propositionen 1951:32 föreslagits, vilket av riksdagen lämnats utan erinran, skall medel ur postverkets understödskassa — vilken tillföres inkomster bland annat genom i postkassor uppkomna överskott, som icke kunnat återställas till rätt ägare — tagas i anspråk för täckande av i postkassor uppkommen brist i sådana fall, då den ansvarige tjänstemannen erhållit befrielse från sin återbetalningsskyldighet.

Riksdagen har tidigare vid flera tillfällen i anledning av propositioner behandlat frågor om befrielse för posttjänstemän att ersätta i postkassor uppkomna brister. Ehuru här avsedda ärenden äro fåtaliga, synas dock ärendenas art motivera det förenklade behandlingssätt, som vinnes om dessa frågor kunna avgöras av Kungl. Maj:t. Jag anser mig sålunda böra föreslå, att av riksdagen utverkas bemyndigande för Kungl. Maj:t att avgöra frågor om befrielse från återbetalningsskyldighet i fall, som äro likartade med dem, för vilka redogjorts i det föregående.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att med anlitande av medel från postverkets understödskassa helt eller delvis meddela befrielse från återbetalningsskyldighet vid brist i kassa inom postverket, då anledning finnes att antaga att bristen uppkommit genom felräkning och omständigheterna i det särskilda fallet i övrigt äro sådana, att synnerliga skäl för befrielsen prövas föreligga.

2:o.

Vid postkontoret i Hultsfred uppkom den 2 juli 1940 i av dåvarande postexpeditören K. E. Engstrand omhändertavda kassor en brist å tillhoppa 3 597 kronor 95 öre, vilket belopp Engstrand sedermera inbetalt till postverket.

I skrivelse den 21 december 1950 har Engstrand på anförda skäl hemställt om *dels* återbekommande av det av honom inbetalta beloppet jämte ränta därå efter fem procent från inbetalningsdagen, *dels* ersättning för förlorad arbetsinkomst för viss tid beräknad efter 500 kronor för månad, *dels ock* ersättning för psykiskt lidande med 5 000 kronor. Engstrand har

uppgivit bland annat, att han för att ersätta den uppkomna bristen, nödgats upplåna 3 500 kronor, å vilket belopp han icke kunnat amortera något, att han 1947 sökt och erhållit entledigande från sin ordinarie tjänst hos postverket, att han 1948 avlagt folkskollärarexamen, samt att hans chef vid postkontoret i Hultsfred, t. f. postmästaren B. K. G. Andersson, enligt Engstrands förmenande medgivit, att han tillgripit det belopp, som fattades i Engstrands postkassa.

I utlåtande den 12 januari 1951 har *generalpoststyrelsen* anfört bland annat följande.

Efter viss provtjänstgöring samt teoretisk utbildning vid postverkets undervisningsanstalt förordnades Engstrand att från och med den 1 juni 1940 uppehålla en postexpeditörsbefattning vid postkontoret i Hultsfred. Såsom t. f. postmästare vid postkontoret tjänstgjorde vid denna tid numera postkontrollören B. K. G. Andersson. Sedan Engstrand den 2 juli 1940 fullgjort sin tjänstgöring (huvudsakligen kassatjänst), uppgjorde han på föreskrivet sätt redovisning och fann då, att postanvisningskassan utvisade en brist på 3 536 kronor 9 öre. Vid den undersökning som verkställdes å postkontoret på grund av bristen, kunde anledningen till denna icke klarläggas. Vid uppräknig den 3 juli 1940 av den av Engstrand omhänderhavda frankoteckenskassan utvisade denna en brist på 61 kronor 86 öre. Såväl vid den följande postala undersökningen som vid företagen polisutredning uppgav Engstrand, att han under tjänstgöringen den 2 juli 1940 till en okänd man utbetalat över 3 000 kronor på ett utbetalningskort, som dock icke kunde återfinnas och ej heller var antecknat i den särskilda liggare, vari alla ankomna postanvisningar och utbetalningskort på 100 kronor eller däröver skulle införas. Det av Engstrand uppgivna händelseförloppet skulle emellertid ha inneburit ett sammanträffande av så många i och för sig mindre sannolika omständigheter, att detsamma redan från början måste ha ansetts såsom ganska otroligt. Anledningen till bristen kunde ej heller utrönas vid senare företagen granskning inom generalpoststyrelsens revisionsavdelningar av de i sammanhanget aktuella räkenskapshandlingarna.

Den 24 oktober 1950 erkände kontrollören Andersson att han ur huvudförrådet av frankotecken m. m. vid postkontoret i Göteborg 1 tillgripit frimärken till ett värde överstigande 20 000 kronor. Några misstankar mot honom för oärlighet hade icke funnits tidigare. Han intogs den 26 oktober 1950 på Lillhagens sjukhus i Göteborg för vård. Ej heller efter upptäckten av Anderssons oegentligheter i Göteborg ansågs anledning föreligga att misstänka honom för den mer än 10 år tillbaka i tiden liggande Engstrandiska kassabristen. Sedan Engstrand emellertid hemställt, att Andersson måtte tillfrågas om vad han hade sig bekant angående bristens uppkomst, besökte en tjänsteman från postverket Andersson på sjukhuset den 24 november 1950. Andersson, som vid tillfället befann sig i ett mycket deprimerat tillstånd, lämnade i saken endast synnerligen knapphändiga

uppgifter. Den 30 november 1950 blev Andersson onyndigförklarad på grund av sinnessjukdom.

På egen begäran frånträdde Engstrand den 21 september 1947 sin tjänst såsom ordinarie postexpeditör men kvarstod därefter som reservpostexpeditör till dess han, likaledes på egen begäran, entledigades från sistnämnda befattning den 1 juli 1948. Han hade förordnats till aspirant, e. o. tjänsteman och ordinarie tjänsteman i den ordning, till vilken hans placering vid genomgången postexpeditörskurs och hans tjänstgöringstid berättigade honom. Att Engstrand icke blivit antagen vid ansökan till postassistentkurs, hade icke berott på omständigheterna vid uppkomsten av den ifrågavarande kassabristen utan på att hans teoretiska kunskaper vid företagna prov varit mindre goda och att han i sin praktiska tjänstgöring icke visat sig särskilt lämplig för utbildning till postassistent.

Med hänsyn till det tillstånd, vari Andersson befann sig vid lämnande av uppgifterna angående den Engstrandska kassabristen, kan enligt styrelsens förmenande något större avseende icke fästas vid dessa. Av vad som numera blivit utrett i ärendet torde det emellertid, förklarar styrelsen, kunna med största säkerhet antagas, att Engstrand icke själv vållat den uppkomna bristen. På grund härav tillstyrker styrelsen, att till Engstrand utanordnas ett belopp motsvarande den uppkomna bristen. Om Kungl. Maj:t skulle finna skäl tillerkänna Engstrand jämväl ränta å beloppet, har styrelsen med hänsyn till de särskilda omständigheterna i detta fall intet att erinra däremot. Engstrands framställning om ersättning därutöver finner styrelsen sig emellertid icke kunna biträda.

Statskontoret har i utlåtande den 9 mars 1951 anfört, att statskontoret med hänsyn till föreliggande omständigheter vill tillstyrka, att ersättning tillerkännes Engstrand för det belopp om 3 597 kronor 95 öre, som av honom inbetalts till postverket, ävensom att ränta medgives utgå med av Engstrand begärd räntesats, 5 procent. Beträffande Engstrands hemställan i övriga delar anser statskontoret, att avgörandet bör anstå i avvaktan på polisutredning rörande postkontrollören Anderssons eventuella skuld till den ifrågavarande bristen.

Departementschefen. Med hänsyn till de särskilda omständigheter, som föreligga i förevarande ärende, finner jag mig i likhet med generalpoststyrelsen och statskontoret böra förorda, att Engstrands framställning — i avvaktan på det klarläggande av orsaken till den uppkomna kassabristen, som framdeles möjligen kan erhållas — nu i så måtto bifalles, att till honom återställes det belopp av 3 597 kronor 95 öre, som av honom inbetalts till postverket, jämte ränta efter fem procent från inbetalningsdagen. Härtill torde riksdagens medgivande böra inhämtas.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

Kungl. Maj:ts proposition nr 55.

att det belopp av 3 597 kronor 95 öre, som förre postexpeditören K. E. Engstrand inbetalt till postverket för täckande av en den 2 juli 1940 uppkommen kassabrist, må återbetalas till Engstrand jämte ränta efter fem procent från inbetalningsdagen.

Till vad föredragande departementschefen under punkterna 1:o och 2:o med instämmande av statsrådets övriga ledamöter henställt, behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gösta Kahm.